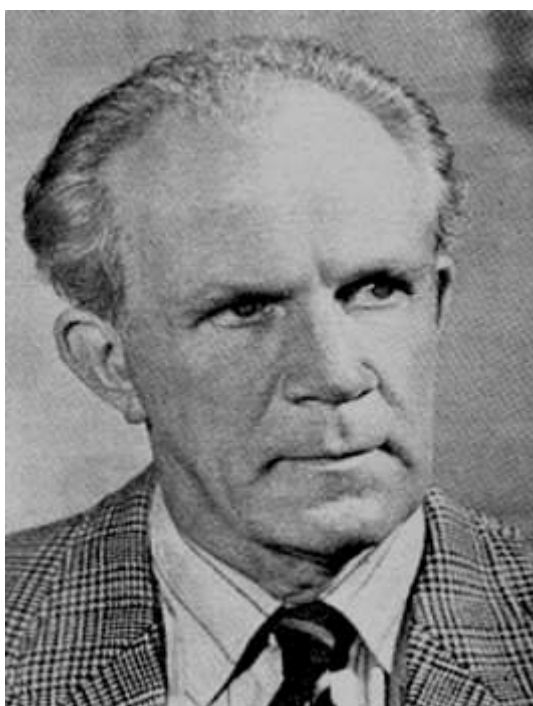


(Fortsættelse 65):

## ARBEJDE, ARBEJDE OG ATTER ARBEJDE

Arbejdet på tegnefilmen "Fyrtøjet" gik nogenlunde rask fra hånden, nu da omkring et par hundrede mennesker var beskæftiget med færdiggørelsen. Antallet af nøgletegnere (key-animators) havde været konstant omtrent siden produktionens egentlige begyndelse i eftersommeren 1943, men der var efterhånden kommet mange nye mellemtegnere og optræks- og farvelægningsdamer til. Det var især den tidkrævende proces med optrækket og farvelægningen på celluloider, der var den tunge ende i produktionen, og som man derfor kun kunne fremme ved at ansætte flere folk til jobbet.



Teater- og filminstruktøren Svend Methling blev engageret af Filmselskabet Palladium A/S til at forestå færdiggørelsen af langtegnefilm "Fyrtøjet", et arbejde han påbegyndte i begyndelsen af 1945 og som først blev afsluttet sidst på året. – Foto fra filmprogrammet til "Fyrtøjet": © 1946 Palladium A/S.

Desuden var der nu blevet ansat en decideret instruktør på filmen, nemlig den dengang velkendte skuespiller, teater- og filminstruktør Svend Methling (1891-1977), som allerede på det tidspunkt havde en lang række spillefilm bag sig. Han medvirkede i danske spillefilm allerede i stumfilmtiden, og den første danske spillefilm, han instruerede, var Kongen bød, 1938, der blev produceret af Dansk Kulturfilm og Nordisk Film. Filmen blev populært kaldt Stavnsbåndfilmen, ganske enkelt fordi den handlede om Stavnsbåndets ophævelse i 1788 med en overgangsperiode indtil år 1800. Til minde om Stavnsbåndets ophævelse bidrog danske bønder 1792-97 økonomisk til opførelsen af den 15 meter høje Frihedsstøtten uden for Københavns

Vesterport. I dag står Frihedsstøtten omtrent samme sted, men nu midt på Vesterbrogade lige overfor Københavns Hovedbanegårds østlige sideindgang.

Ved begrebet Stavnsbåndet forstår historikerne den lov af 1733, hvorefter alle mandlige bønder mellem 14 og 36 år var forpligtet til at forblive og gøre tjeneste på det gods, hvor de var født. Senere ændredes bindingen til hjemstavnen til fra 4 til 40 år. I de nævnte perioder var disse bønder altså en slags trælle eller slaver på den herregård, hvis ejer havde hånds- og halsret over dem. Jf. med det amerikanske negerslaveri.

Man kan måske tillade sig at stille det spørgsmål, hvilke faglige og kunstneriske forudsætninger, en ganske vist erfare og dygtig scene-, kortfilms- og spillefilmsinstruktør som Svend Methling havde for at påtage sig en så speciel opgave, som det vitterligt var at "beklippe" og eftersynkronisere en tegnefilm som "Fyrtøjet". Betragter man Methlings Filmografi for årene 1938-44, så er det ikke ligefrem muntre film, der dominerer listen af film, han var instruktør af. Det var tværtimod gravalvorlige film med historiske og kulturelle emner som plot. Nogle få lystspilfilm var det dog også blevet til, nemlig "Erik Ejegods pilgrimsfærd" (1943), "Det kære København" (1943-44) og "Familien Gelinde" (1944). Den sidstnævnte spillefilm var baseret på forfatteren Mogens Lorentzens roman af samme navn, og den havde haft premiere den 26. september 1944. Filmen havde det specielle ved sig, at der forekommer et længere tegnefilmindslag deri. Dette var produceret af den ene af dansk tegnefilms to nestorer, Mik alias Henning Dahl Mikkelsen, som en måned senere havde fornøjelsen af at kunne præsentere sin første selvstændige korte underholdningstegnefilm: "Ferd'nand på fisketur", som dog var produceret af ASA FILM.

Men der var under alle omstændigheder tydeligvis tale om en stor, modig og risikabel satsning fra Svend og Tage Niensens side, idet man jo ikke på forhånd havde nogen sikkerhed for, at "Fyrtøjet" overhovedet ville kunne spille sine efter datidens økonomiske målestok høje produktionsomkostninger hjem. Men for dog at sikre sig, at filmen i det mindste underholdningsmæssigt havde kvaliteter, som kunne tiltrække publikum, betingede Svend og Tage Nielsen sig for det første, at der som allerede omtalt skulle ansættes en professionel filminstruktør til at lede den kunstneriske side af "Fyrtøjet"s færdiggørelse, og for det andet, at filmens lydside blev af mindst lige så professionel standard. På den tid havde Palladium kontrakt med den ovenfor nævnte erfarne teater- og filminstruktør Svend Methling, hvis hidtidige spillefilm havde haft både kunstnerisk kvalitet og publikumsbevågenhed.

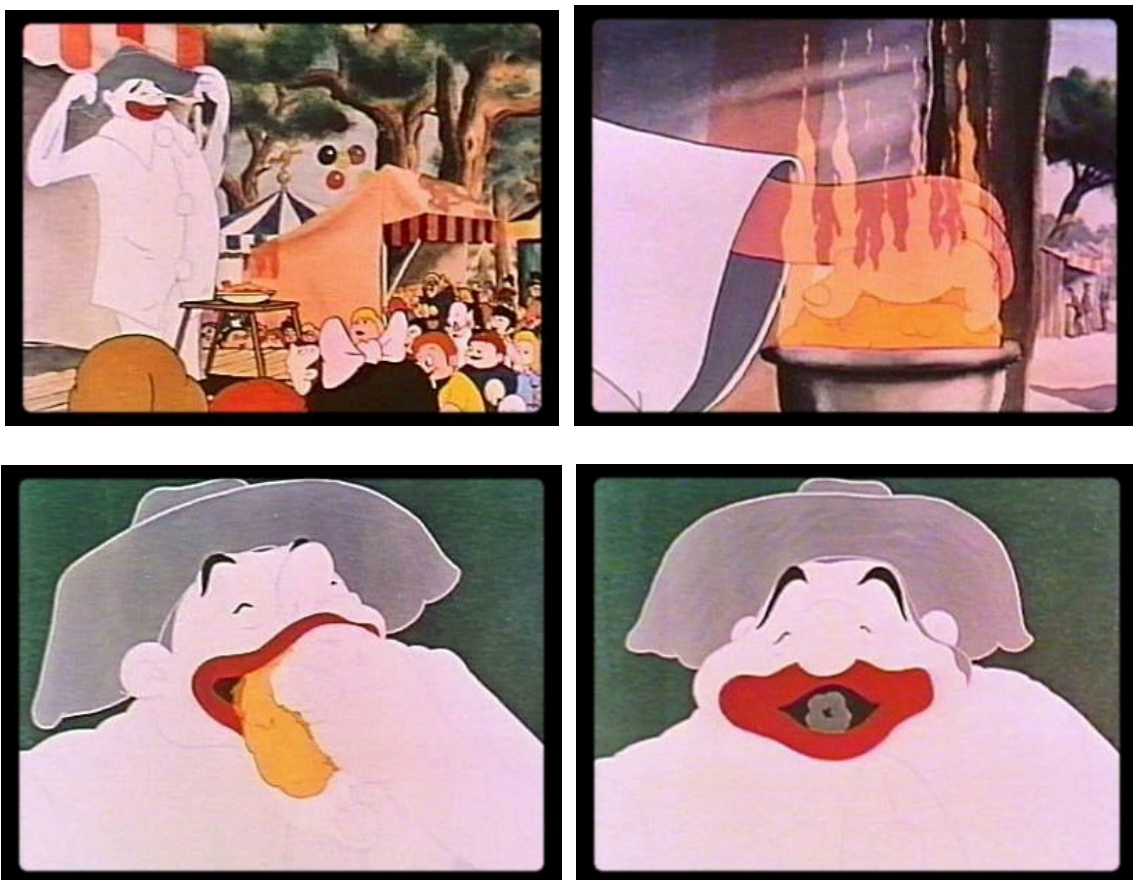
Derfor blev den da 54-årige instruktør engageret som hovedansvarlig instruktør på "Fyrtøjet". Trods alt noget bagvendt, må man sige, idet størstedelen af filmen på det tidspunkt var produceret. Men Methling fik til opgave, dels at redigere det fore-liggende filmmateriale, og dels at tilføje scener, som han fandt nødvendige, så der kunne komme et forhåbentlig nogenlunde helstøbt og professionelt resultat ud af det enorme arbejde, der siden begyndelsen af 1943 var lagt i projektet. Desuden skulle Methling forestå instruktionen af de skuespillere, der blev engageret til at indtale dialogen, lige som han skulle kombinere denne og musikken. Men det var naturligvis ikke mindst ud fra økonomiske betragtninger, at man på foranledning af ledelsen af Palladium A/S, ansatte en erfaren og kyndig filminstruktør, idet filmen jo gerne skulle spille sine omkostninger hjem igen, og helst lidt mere end det.



Herover ses fra venstre Allan Johnsen, Svend Methling, Mogens Mogensen (med stopur), Børge Hamberg og Peter Toubro. Man er tydeligvis ved at tilrettelægge udførelsen af en scene, som Børge Hamberg og Mogens Mogensen formentlig skal tegne. I baggrunden til venstre ses i øvrigt de brevordener, som hovedsagelig indeholdt følgesedler, og som 'arkivar' Bjørn Jensen benyttede til at holde styr på, hvor langt de enkelte scener var kommet i produktionen. Foroven i baggrunden ses nogle af de mange papkasser, hvori animationstegninger, celluloider og baggrunde dels blev opbevaret, og dels blev transporteret frem og tilbage mellem Frederiksberggade og firmaets forskellige tegnestuer ude i byen. – Foto: © 1945 Arne "Jømme" Jørgensen.

Den i øvrigt i den sammenhæng sagesløse Svend Methling, der tiltrådte sin stilling som tilrettelægger/instruktør tidligt på året 1945, indledte sit arbejde på "Fyrtøjet" med at gennemse den store del af filmen, der var lavet, før han kom til. Derefter viste han sig hurtigt som en engageret og fagligt kompetent instruktør af de relativt få scener, han syntes der manglede, for at de mange, mange scener, der allerede var blevet lavet, kunne hænge sammen og befordre

filmens handlingsforløb bedst muligt. Disse scener blev tegnet og animeret i løbet af foråret 1945. I forbindelse med redigeringsarbejdet blev det også nødvendigt at udelade eller afkorte en scene her og der, sådan som det i reglen altid er tilfældet, når man redigerer film. Men naturligvis måtte Methling indgå visse kompromisser, for han fik af tidsmæssige og økonomiske grunde ikke lov til at ændre meget på "Fyrtøjet"s for længst planlagte handlings-, sekvens- og sceneforløb, som stort set fulgte drejebogen meget nøje, bortset fra de værdifulde ændringer, Mik havde foreslået, og som for længst var blevet lavet. Blandt de få scener, som Svend Methling gerne ville føje til filmen, var bl.a. et par scener med Bakkens Pjerrot. Han ønskede en animation af Pjerrot, hvor denne spiser brændende blå og derefter puster røgringe ud af munden. Disse røgringe ville Methling benytte som visuel overgang til et drejende lotterihjul i en følgende scene. Pjerrot var jo i forvejen designet og animeret af Preben Dorst i 1943, men han havde nok at se til med at tegne og animere de mange scener med prinsessen. Til min store overraskelse var det derfor mig, der blev udpeget til at tegne og animere tillægs-scenerne med Pjerrot, og det slap jeg vist nogenlunde godt fra, min alder og relativt lille erfaring taget i betragtning. Svend Methling var i øvrigt et meget venligt og behageligt menneske at samarbejde med, og dertil fuld af lune og humor.



På første billede ses Bakkens Pjerrot i en scene, som er tegnet og animeret af Preben Dorst. Derefter ses et close up af Pjerrots hånd, der tager det brændende blå, på tredje billede putter han blåren i munden og 'spiser' det, hvorefter han på fjerde billede puster røgringe

ud mod publikum. Røgringene blev brugt som visuel overgang til en scene med et snurrende lotterihjul. De tre sidste scener er layoutet, animeret og mellemtegnet af mig, Harry Rasmussen. Baggrunde: Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Det var på det tidspunkt så småt ved at ebbe ud med animationsopgaver på "Fyrtøjet" for mit vedkommende, idet alle scener med heksen, kragen og den mindste af hundene var færdiganimerede. Men under sit gennemsyn af den meget store del af filmen, der allerede forelå i arbejdskopi, syntes Methling, at der manglede nogle scener i sekvensen ude på Dyrehavsbakken. "Det må da lige være noget for dig, at lave!", kom han og sagde til mig en formiddag, kort efter at han var blevet ansat som instruktør og tilrettelægger af filmen. At han tiltalte mig med "du" var ret usædvanligt på den tid, men eftersom han jo nemt kunne have været min bedstefar, forekom det mig egentlig meget naturligt, at han gjorde det, og desuden følte det trygt og fortroligt. "Jeg vil gerne ha'", fortsatte han, "at du tegner Pjerrot, idet hans hånd i et nærbillede tager det brændende blå fra en skål, og et halvtotalt billede af, hvor han putter blåret i munden og spiser det, for sluttelig at puste nogle røgringe lige ud mod publikum, så disse ringe i form af en overtoning kunne danne overgang til det snurrende lotterihjul!" –



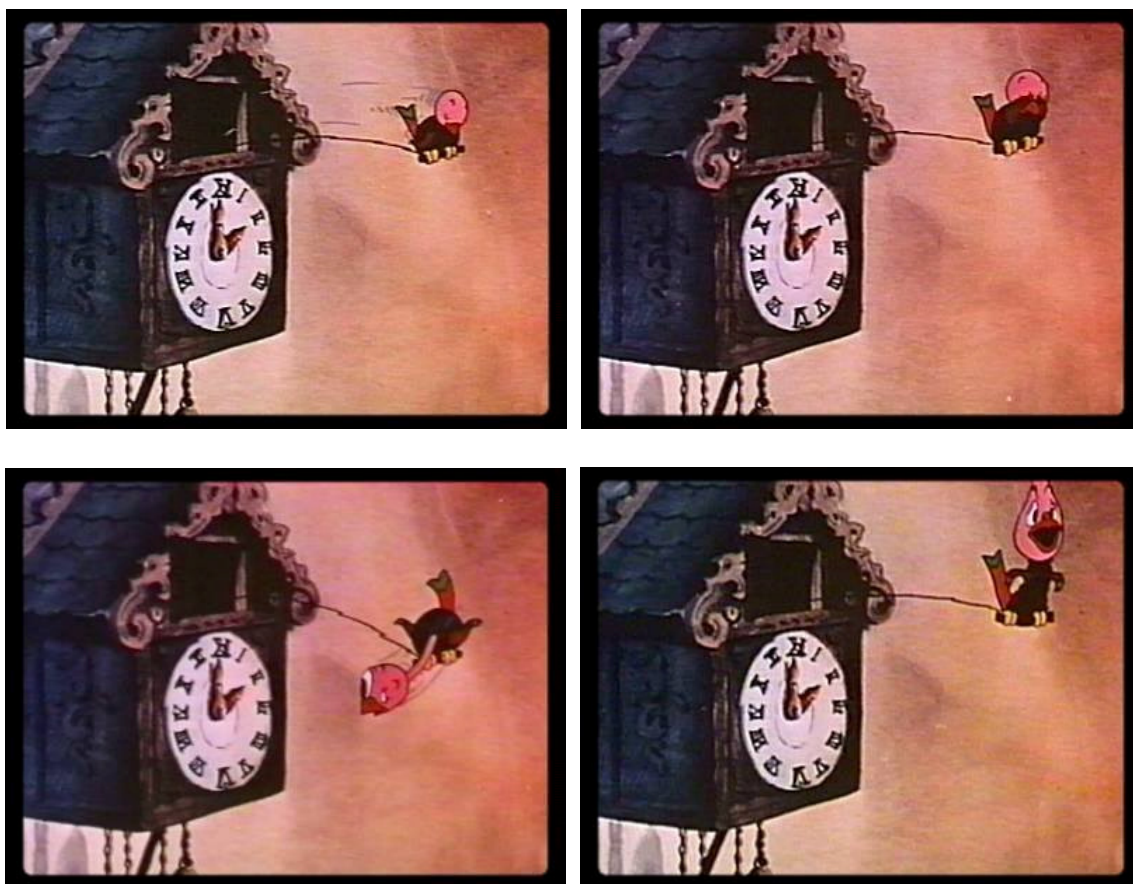
Svend Methling fik fuld credit for sin indsats i forbindelse med tilrettelæggningen (redigeringen) af de mange filmoptagelser, som forelå, da han trådte til i januar 1945. Herover ses hans navn på filmens fortekster. – Foto fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Umiddelbart syntes jeg ikke om opgaven, for Pjerrot var jo tegnet og animeret så udmærket af Preben Dorst, men han var som nævnt fuldt optaget af at færdiggøre de manglende scener med prinsessen. Men der var derfor ingen vej udenom, jeg måtte give mig i kast med at tegne og animere Bakkens Pjerrot,



men hvor længe det tog mig, at animere de nævnte scener, husker jeg ikke. Dog, mere end en lille uges tid har det næppe taget.

En anden indskuds-scene, som Methling ønskede lavet, forekommer i kroen, hvor soldaten kommer sent hjem efter at havde spenderet alle sine penge på 'vennerne', og kroværten henviser ham derfor til loftskammeret. Methling ville gerne vise klokkeslettet, og det skulle foregå ved hjælp af et kukur, som viste kl. 2. Også denne scene blev det overladt til mig at tegne og animere, og Methling sagde, at han ville give mig helt frie hænder. Normalt ville kukkeren komme ud på slaget og i dette tilfælde kukke to gange, og derefter forsvinde ind bag sin låge igen.



Herover ses fire situationer fra en scene, der forekommer i den sekvens, hvor soldaten er ankommet til gæstgiveriet. Kukuret viser kl. 2 nat, og lidt forsinket og forsovet kommer kukkeren frem, gnider øjnene, ser på urskiven og skynder sig derefter at kukke de angivne to kukkuk. – Scenen er designet, tegnet og animeret af mig, Harry Rasmussen. Baggrunden er malt af Finn Rosenberg. – Fotos fra filmen: © 1946 Palladium A/S.

Imidlertid faldt den idé mig ind, først at lade kukkeren komme ud, efter at den lange viser stod på hel og den lille viser på 2, men uden at der hørtes noget kukkuk. Det skyldtes, at kukur-fuglen havde sovet over sig. Den gnider sine øjne og ser på uret, hvorefter den lidt forfjamsket skynder sig at aflevere sit forsinkede kukkuk, kukkuk. Derpå lod jeg dobbeltlågen ind til kukkerens

gemme lukke sig, før fuglen var nået indenfor, således at den nærmest blev presset tilbage ind gennem dobbeltlågen.

Det nævnte måde, som jeg lod kuk-fuglen retirere på, syntes jeg selv og flere andre, deriblandt Allan Johnsen, var morsom, men Methling fandt at den sidstnævnte 'gag' forstyrrede handlingen unødvendigt. Derfor klippede han denne del af scenen bort, hvilket jeg syntes var helt i orden, idet jeg udmærket forstod, at Methlings hovedopgave var at have filmens helhed for øje. Og det hverv røgtede han efter bedste evne og traditionel opfattelse af, hvordan filmscenerne skulle og burde redigeres sammen. Humoren sad så vidt jeg kunne konstatere ikke i højsædet hos venlige og rare Svend Methling, dertil var han for seriøs og fokuseret på de kulturelle aspekter af de film, han gav sig af med at instruere.

Men den opgave at tegne og animere kukur-fuglen var jeg mere tændt på, især da jeg jo havde fået lov til selv at designe scenen og kukur-fuglen. Finn Rosenberg, som lejlighedsvis kunne være lidt kritisk overfor mig, roste tilmed mit layout af kukuret. Det var efterhånden gået op for mig, at han mente mig det godt, men at han – med rette – syntes, at jeg endnu havde meget at lære om at tegne og animere. Derfor syntes han nok, at der blev gjort for meget "stads" af mig, og at det ikke var sundt og godt for en så ung og ufærdig mand som mig. Dette var dog ikke noget, han direkte sagde til mig, men jeg fornemmede alligevel, hvad han mente. Og jeg havde både menneskelig og professionel respekt for ham, for han var jo efter min opfattelse en endog meget dygtig tegner og akvarelmaler på "Fyrtøjet"-filmen, og desuden mente jeg ganske godt at kunne forstå hans personlige og private situation. Han nærmede sig pebersvendealderen – 30 år – og var endnu ugift og uforlovet og boede stadig hjemme hos sin aldrende mor i Guldbergsgade på Nørrebro.

## OGSÅ TRAVLT I PRIVATLIVET

På dette tidspunkt, marts 1945, var overarbejdet gearret ned og for mit vedkommende ophørt. Men de mange timers arbejde i halvmørke bag lyspultens gennemskinnelige glasplade, havde den følge for mig, at jeg fik svært ved at tåle det skarpe dagslys, som skar mig i øjnene, når jeg kom ud på gaden og især, hvis der var solskin, hvilket jo hændte selv på den årstid. Det var i hvert fald lejlighedsvis tilfældet om lørdagen, hvor arbejdstiden sluttede kl. 14. De andre dage var det endnu mørkt, når vi sluttede kl. 17. Men efterhånden fik jeg øjnene vænnet til dags- og sollyset igen. Sådan er øjne jo heldigvis indrettet fra naturens side.

I privatlivet, hvilket vil sige i fritiden, hvilket igen vil sige efter arbejdstid og lørdage efter kl. 14 og søndage samt helligdage, havde jeg som nævnt siden

efteråret 1944 og igennem flere måneder mest været optaget af, at arbejde på animationen til min tegnefilm "Hvordan elefanten fik sin snabel". Der blev derfor som allerede omtalt ikke megen tid tilovers til samvær med mine to gode venner, Jørgen og Jørn, som da også var noget skuffede og sure over, at jeg så sjældent havde tid til at være sammen med dem, sådan som vi plejede i de forløbne år. Min kære veninde, Alice, så jeg heller ikke så meget til i denne periode, men vi betragtede dog fortsat, om end udtalt, hinanden som kærester.

Min entusiasme og mit lystbetonede engagement med at fremstille min egen lille film, opslugte mig næsten totalt. Jeg var også dengang lidt af en monoman arbejdshest og havde svært ved at dele mig op. For mig var det et enten eller. En sådan psyke har sine fordele, men også sin pris, hvilket jeg senere i livet skulle komme til at mærke og høre for. Så det vil den udholdende og tålmodige læser af denne efterhånden lange odysse gennem mit livs og min tids små og store tildragelser og begivenheder, også kunne dele med mig, hvis man har kræfter, lyst og tid til at følge med på rejsen til – ja, til hvad? Det er det store spørgsmål, for jeg vil næppe selv få kræfter og tid til at skrive denne selvbiografi helt op til nutiden. Men jeg skal og vil gøre mit bedste, for at nå så langt med den som muligt.

## SMÅ OG STORE BEGIVENHEDER ...

Mandag den 19. marts var min ældste lillebror, Benny, fyldt 11 år, men jeg har ingen specielle erindringer fra dagen, men den er sandsynligvis blevet fejret om søndagen, den 18. marts, med de sædvanlige gæster som mormor, morfar og måske også Dennis. Medmindre dagen er blevet fejret lørdag den 24. marts, hvor min yngste lillebror, Bent, fyldte 8 år. De to brødre var i øvrigt nærmest uadskillelige i hverdagen, idet de altid legede sammen efter skoletid, ofte sammen med deres fælles kammerat, Kaj. De tilbragte megen tid ovre ved Ladegårdsåen, hvor de fiskede hundestejler og haletudser, når det var sæson for disse. Især Bent var meget interesseret i disse dyr og tog dem i reglen med hjem i et stort, lukket glas, for at studere dem nærmere. Senere satte han dem ud i åen igen. Benny og Kaj var mere til fysiske udfoldelser, som f.eks. at planke den hen over baggårdens plankeværker eller til at lege ovre på Stefansparkens legeplads med de mange legeredskaber, som klatrestativ, gynger, vipper, karrusel mm.

(Fortsættes i afsnit 66)